

Nr 752

Av fru **Hamrin-Thorell m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 181, med förslag till lag om ändring i kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.*

(Lika lydande med motion nr 907 i Andra kammaren)

De ensamstående barnförsörjarnas skatteproblem har varit uppe till behandling i riksdagen vid upprepade tillfällen under senare år. Förslag om skattelättnader för denna grupp av skattskyldiga har bl. a. väckts från folkpartiets sida. Våra yrkanden har avsett dels att de ensamstående barnförsörjarna skulle i skattehänseende likställas med gifta — ett krav som i princip tillgodosetts genom beslut av 1960 års riksdag — dels att rätten till samma ortsavdrag och skatteskala som för gifta skulle utsträckas till att gälla till dess barnet fyllt 19 år och dels att den ensamstående barnförsörjaren skulle fått rätt till samma förvärvsavdrag som förvärvsarbetande gift kvinna. I sistnämnda hänseenden har våra förslag avvisats av riksdagens majoritet så sent som i våras. Att starkt sakligt fog förelåg för de av oss föreslagna skattereformerna för de ensamstående barnförsörjarna erkändes bl. a. från regeringens sida vid behandlingen av våra motioner vid vårriksdagen, då en förklaring lämnades i kamrarna att regeringen hade för avsikt att till höstriksdagen lägga fram förslag om skattelättnader för berörda grupp av skattskyldiga. I proposition nr 181 har nu sådana förslag framlagts.

Då propositionen i huvudsak innebär ett tillmötesgående av tidigare förslag från vår sida, är vi naturligtvis beredda att tillstyrka den. I vissa detaljer, där departementschefen inte ansett sig kunna följa våra motionsförslag, anser vi emellertid att de reformerade reglerna bör utformas på annat sätt än vad som föreslagits i propositionen.

Barnets ålder

Propositionens förslag innebär att den ensamstående barnförsörjaren skall förlora rätten till det högre ortsavdraget och den gynnsammare skatteskalen när barnet (eller det yngsta barnet) fyllt 18 år. Vi har i våra tidigare yrkanden föreslagit en utsträckning med ytterligare ett år, alltså till dess barnet fyllt 19 år. Sistnämnda ålder är den nuvarande genomsnittsåldern för studentexamen. Vi har menat att den gynnsammare beskattningen i varje fall borde omfatta tiden för skolutbildningen fram till studentexamen eller annan därmed jämförlig utbildning. Att 19 års-åldern i förevarande sam-

manhang får anses bättre motsvara aktuella förhållanden framgår bl. a. av att lagstiftningen om allmän tilläggspensionering i fråga om efterlevandepension till barn fastställt denna åldersgräns.

Av de skäl som här angivits föreslår vi att riksdagen måtte justera propositionen i fråga om åldersgränsen för barnet så att de gynnsammare skattereglerna i vad avser ortsavdrag och skatteskala skall gälla till dess barnet fyllt 19 år. I konsekvens härmed bör åldersgränsen för rätt till det högre försäkringsavdraget också ändras till 19 år.

Förvärvsavdraget

I propositionen föreslås vidare att ensamstående vårdnadshavare skall ha rätt till samma förvärvsavdrag som förvärvsarbetande gift kvinna med barn under 16 år. Motivet för förvärvsavdraget — att beakta de särskilda kostnader för bl. a. barnets omhändertagande vid förvärvsarbetet utanför hemmet — gäller självfallet i lika hög grad den ofullständiga som den fullständiga familjen. Rätten till förvärvsavdrag är därför lika berättigad i båda fallen. Enligt propositionen skulle emellertid förvärvsavdraget endast tillkomma den ensamstående modern och inte den ensamstående fadern som är vårdnadshavare för barn under 16 år. Kostnaden för barnets eller barnens omhändertagande är i varje fall inte lägre för den manlige vårdnadshavaren än den kvinnliga. Rätt till förvärvsavdrag bör därför enligt vår mening föreligga oberoende om vårdnadshavaren är man eller kvinna.

Vi föreslår att 46 § 3 mom. KL utformas på här angivet sätt. Vi vill tillfoga att de yrkanden som vi i tidigare motioner framfört i fråga om rätt till förvärvsavdrag för ensamstående vårdnadshavare inneburit att denna rätt skulle gälla såväl manlig som kvinnlig vårdnadshavare.

Vad gäller förvärvsavdraget innebär propositionen vidare att rätt till förhöjt avdrag skall föreligga om den ensamstående modern har inkomst av tjänst (eget arbete) eller av rörelse. I fråga om inkomst av jordbruksfastighet skall förvärvsavdraget för ensamstående vårdnadshavare begränsas till 300 kronor. Anledningen till skillnaden är givetvis att inkomst av jordbruksfastighet särbehandlas i fråga om rätten till förvärvsavdrag redan nu. Skäl kan anföras för att en rätt till förhöjt förvärvsavdrag (genom s. k. kvotavdrag) för ensamstående vårdnadshavare även vid inkomst av jordbruksfastighet bör åtföljas av en samtidig ändring av gällande regler för förvärvsavdrag vid inkomst av jordbruk. Av formella skäl torde ett yrkande i sistnämnda avseende inte kunna framföras i detta sammanhang. Men dessutom kräver en ändring av förvärvsavdragsreglerna avseende inkomst av jordbruk viss utredning.

Klart är att förvärvsavdragsreglerna i fråga om inkomst av jordbruk inte är tillfredsställande utformade. Vi utgår från att förvärvsavdragsreglerna för ensamstående vårdnadshavare med inkomst av jordbruk skall lösas i

samband med en reformering av förvärvsavdragsreglerna i fråga om inkomst av jordbruk i dess helhet.

Fortsatta reformer för de ensamstående barnförsörjarna

De skattelättnader för de ensamstående vårdnadshavarna som nu är aktuella och som på anförda skäl bör gälla kvinnliga och manliga vårdnadshavare i lika mån innebär en enligt vår mening välmotiverad åtgärd för att i skattelagstiftningen inrymma ett större hänsynstagande till den faktiska försörjningssituation som i allmänhet gäller för denna grupp och därigenom skapa ett större mått av skatterättvisa för dem. De skattepolitiska åtgärderna, vilka i vissa avseenden bör reformeras ytterligare, bör kompletteras med reformer på andra områden, där de ensamstående barnförsörjarnas speciella problem för närvarande inte synes i tillfredsställande grad beaktade. Det gäller såväl familjerätten som sociallagstiftningen.

Reformåtgärderna bör avse hela gruppen av ensamstående barnförsörjare, dvs. även de ensamstående fädernas situation synes böra uppmärksammas. Av förklarliga skäl har intresset kring de ensamstående barnförsörjarnas problem i första rummet hittills riktats mot de ensamstående mödrarna, eftersom de i ekonomiskt hänseende genomsnittligen torde ha större svårigheter än de manliga vårdnadshavarna. Men i och med att omfattningen av samhällets åtgärder — socialt, skattepolitiskt och i övrigt — för de ensamstående barnförsörjarna utbygges, blir naturligen den *samlade* effekten av de skillnader som gjorts mellan de kvinnliga och de manliga vårdnadshavarna större. Fråga är om inte tiden mognat för en översyn av de regler som här gäller i syfte att bättre beakta även de *manliga* vårdnadshavarnas problem.

Förvärvsavdragets storlek

Förvärvsavdraget är f. n. i de fall barn under 16 år finns i familjen 20 % av kvinnans inkomst, dock maximerat till 2 000 kronor. De kostnader som är förenade med förvärvsarbetet för barnens omhändertagande och dylikt torde nära nog undantagslöst överstiga detta belopp. Förvärvsavdraget är enligt vår uppfattning för lågt. Av formella skäl är vi förhindrade att i detta sammanhang föreslå den anpassning av förvärvsavdraget som av sakliga skäl vore motiverad. Vi har emellertid för avsikt att senare återkomma till riksdagen med yrkanden i denna riktning.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen

A. med ändring av vad Kungl. Maj:t föreslagit i proposition nr 181 måtte besluta,

1. att rätten till samma ortsavdrag och skatteskala samt försäkringsavdrag som för gift skattskyldig skall för

ensamstående barnförsörjare utsträckas att gälla till dess barnet fyller 19 år,

2. att ensamstående barnförsörjare skall ha rätt till samma förvärvsavdrag som förvärvsarbetande gift kvinna att gälla såväl kvinnlig som manlig vårdnadshavare, samt

B. i samband med behandlingen av förevarande proposition i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av den lagstiftning eller andra samhällsåtgärder som i skilda sammanhang gäller ensamstående vårdnadshavare, varvid även de problem som är för handen för ensamstående fäder med hemmavarande, minderåriga barn, bör uppmärksammas.

Stockholm den 27 oktober 1962

Ruth Hamrin-Thorell Ingrid Segerstedt Wiberg Per-Olof Hanson
